

I källaren till ett stort och vackert gammalt hus, där musik och nöje fordom bott, fanns ett kallt och kallt rum med väggar av fläckad betong. Rummet finns inte längre, allt som var förstördes med staden runtomkring, men det fanns en gång. Där stod ett enda bord av matt metall, två enkla stolar och över bordet en naken glödlampa i sladd från nedstänkt tak. Golvet sluttade en aning mot en brunn i rummets mitt, ur vilken stanken steg av det som hastigt spolats bort. Hit släpade de en dag en man av gud.

Att vandringen på jorden nu nått sitt slut, det tvivlade den fromme knappast på. Det hade han förvisso trott länge nu, inte en enda dag gick då han kunde vara säker på att få möta nästa, men lika länge hade han i sitt hjärta accepterat det som var. Därför fanns där trots allt någon form av frid. Ironi är sällan av godo, men likaväl hade han, sedan de hämtat honom i den del av staden där sådana som han nu trängdes, ätit bättre än han någonsin gjort sen hösten då regnet kom till landet. Han trodde han förstod varför de gjorde så, men sådant bekom honom inte. De ville nära hopp. Tanken på döden är så mycket värre för den som är frisk och väl försedd. Han visste att de lade resurser på att läka även de dömda, lät dem friskna till och återfå kraft innan domen verkställdes, men det gällde människor. Inte sådana som han som såg ut som, men av oklara skäl inte längre var. Men hur det nu än stod till med syftet är mat ändå mat, ur vilken hand är ibland inte viktigt ty det går att se gåvor på många sätt. Så han åt tacksamt men tackade inte dem.

Och han vägrade att hoppas, inte för egen del.

Han trycktes ned på en av stolarna, fångsel lossades, och de som släpat försvann. På den andra stolen satt en gestalt och rökte stilla, och rabbinen förvånades över hur ung gestalten var.

”Du kunde varit min son.” Sade han.

”Och du kunde suttit på min plats på den här sidan bordet.” Kom svaret på hans eget språk, rösten var mjukt behaglig men något hes av alltför många cigaretter.

”Det är ett val och inte ett öde att sitta där du nu sitter.”

Den unga gestalten släckte långsamt sin cigarett och tände sedan ännu en.

”Det är samma sorts stol som din.”

Rabbinen, som annars noga höll på sina negativa känslor, fylldes av löje och ett djupt förakt inför tanken på ett samtal om ömsesidig skuld med någon som plågade människor i en källare. Dessutom var han trots allt inte van att yngre talade tillbaka på det sätt han själv lagt sig till med efter år av själavårdande, fast sådant låtsas vis man inte om.

”Du är ett berusat stackars barn som narrats till fördömelse, och skall du nu dansa din enfaldiga dans så skall du veta att sådan dans dansas ensam!” Sade han, såg stint i unga ögon, och sökte minsta lilla tecken på spricka i den fasad av manér som illa dolde vidrigt bordsskick. Att skrapa bort all färg från ruttet trä var vad han önskade. Att riva ner alla Potemkins kulisser. Allt han älskat var redan borta och själva slutet räds ej man av gud, då livet evigt är. Så den fruktan de så ivrigt sökte uppnå, fundamentet för allt de var och allt de hade, den fanns helt enkelt inte.

Men den unga gjorde först ingenting alls, såg bara tillbaka och fortsatte att stilla röka. Så lyftes efter stund av tystnad långsamt en ung hand och rörde sedan lätt vid glödlampan från

taket, så den sakta begynte svänga i sin sladd. Det svaga ljuset spelade över fläckade väggar, och alla skuggorna fick liv.

Stank av sött, av fränt, av tobak och det som steg ur brunnen.

”Tempelriddarna”, sade den unge och hostade torrt, ”var förbjudna att äga. Inga ting fick vara deras, och ingen människas hjärta fick de ha som sitt. Du är en lärd man, ditt rykte lever i en tid då alla står sig själva närmast, och du vet varför det var så.”

”Vad rykten säger är dåligt underlag för slutsatser”, svarade Rabbinen, ”men ja, jag vet varför det var så. Det är det många som vet, och även många som fortfarande efterlever.”

”Ändå gifte du dig. Ändå satte du ett barn till världen?”

”Ja.”

”Men nu äger du likväl intet, men minns vad du en gång hade.”

Provokationen hade klart misslyckats. Även om han givetvis kunde tåla tillräckligt många föll, eller fortsätta provocera med liknande resultat, så låg sådant trots egentligen inte för honom. Han var en talets man, hade alltid varit det, och någonstans fanns ändå känslan av att den unge ville tala. Behövde tala. Det fanns inget annat rimligt skäl till att just han nu satt just här. Och alla människor som vill tala, bör ha någon som lyssnar. ”Om så världen går under i morgon.” tänkte han och kände ett stråk av uppgivenhet då han insåg att den som en gång sade det kom från samma land som den som var ung och satt framför honom. ”Jag får söka plantera mitt träd i den jord som finns.” Men hoppades gjorde han inte, och lät sig luras gjorde han egentligen inte heller. En gång för länge sedan iklädde han sig en roll, och den måste spelas tills inget återstod.

Alltså svarade Rabbinen.

”Återhållsamhet av det slaget är villfarelse. Det är att kasta bort livets gåva att förvägra sig möjligheten att äga jordisk kärlek, av vad slag den än må vara, för den är det enda här som kan kallas syfte. Ting som kärlek är värt saknad.”

”Är?”

”Jag talar av övertygelse. Kritiskt tänkande är förnuft, men bevis är inte ens ett begrepp i samtal om tro, då bevis ersätter tro med vetenskap. Många är de som söker beviset, och lika många är de som för alltid måste söka.”

Lampan fortsatte att sakta svänga, och det svepande ljuset förstärkte och förringade om vartannat.

”Övertygelse betyder inte samma sak som sanning.”

”Vad är sanning? Det som är sant för dig ser annorlunda ut för mig. Just ovetskapen är vad som gör den sanna handlingen möjlig. Om en människa fick ovedersägliga bevis för att vad som står i en eller annan dyrkad uppmaning är det enda sanna, skulle den kunskapen omedelbart förstöra det äkta i dennes handlingar. En ond handling blir endast trots, och en god handling endast lydnad. Acceptansen av tron utan beviset är beviset för tron.”

”Övertygelse”, sade den unga och hostade ut än mer rök.

”I det som innan det förra kriget var Tyska Östafrika, skedde en resning mot kolonialadministrationen. Resningen blev känd som Maji-Maji upproret, efter Kinjikitile Ngwales heliga vatten. Man övertygade de arma afrikanerna om att kulor var ond magi, och

renade de sig bara med sådant vatten kunde magin ej tillfoga dem skada. Så sprang de med sina spjut och sina sköldar, skyddade av vattnet som de var, mot maskingevären. Och trots att alla föll runtomkring så sprang de i alla fall.”

”Det går inte att jämföra en spirituell afrikansk trosavart med övertygelsen hos den som lyssnar på sitt hjärta.”

”Att säga så är förvånansvärt arrogant för att komma från man av ditt rykte. I enfald finns ingen skillnad mellan folken.”

Den ungas cigarett var åter slut, och åter tändes ännu en. Rabbinen satt tyst och irriterade sig på jämförelsen. Dessutom var han motvilligt intresserad. Den unga gestalten var kanske som de andra, och hoppades gjorde han definitivt inte, men det fanns ännu inga tecken på åtskillnad eller förakt. Snarare anades förnuft, och förnuftets tvivel var helig mans mark. Skenet från lampan spelade över rummet, och luften var tjock.

”En spirituell afrikansk trosavart?” Fortsatte den unga. ”Den bästa armén i världen var en gång den svenska, för gud var alltid på dess sida”

”Det både var och är många som har vilken gud de nu föredrar på sin sida”, inflikade Rabbinen torrt och förväntade sig tecken på ilska över inpassningen. Men inte. Istället spände den unga av sig sitt bälte, tog av hölstret, och lade sedan bältet på bordet med spännet uppåt så orden ”Gott mit uns” glänste i det vandrande lampskenet.

”Skillnaden är att man i den armén använde sig av gud på ett mycket övervägt sätt. Man höll mässor och predikningar i timtal var dag, ovidkommande av väder eller sjukdomar, och straffen var mycket hårda för de som på något sätt uteblev eller störde ordningen. Man gödde medvetet vidskepelsen, underbläste rykten och förstörde händelser. På det viset präntade man långsamt och tålmodigt in i de arma bönderna att ingen dör om det ej är så bestämt. En kula träffar endast om det så är menat och därmed finns inget skäl till rädsla eller försiktighet, ty guds vilja sker likaväl. Så sprang de med sina sablar och sina musköter, och de vann för de trodde det var meningen.”

”Men tillslut vann de inte mer.”

”Nej, tillslut vann de inte mer, men även de sprang i alla fall. Där har du din övertygelse.”

Rabbinen hade nu tröttnat på meningslösa historier om vantolkningar, men trodde sig kunna gissa vad de skulle leda till.

”Du menar att för människans dårskap bär herren skuld? Det fria valet är människan givet, och ansvaret är människans allena. Det var och är ett val att smaka förbjuden frukt, symboliken där är tydlig. Många är exemplen då handlingar av tro lett till fasansfulla konsekvenser, men däri finns varken gud eller förlåtelse. Du talar om tro som vore den endast tragik och dårskap, men du ser vad du känner igen. Det är inte lätt att verkligen upptäcka nya ting. Ateism är tro och inte vetenskap, ateisten lika dåraktig som någon av de övertygelser du hånar, för ateisten dyrkar endast eget ideal. Du talar om människor som springer i döden med hjälp av förljugen tro, men de springer likaväl i döden för förljugna uppfattningar. Se på de ryska. Kommunismen är ateistisk, och de springer som aldrig förr. De dina både säljer sina själar och låter sig skjutas för en ideologi byggd på grund av lögn och hat, ändå sitter du här och talar om förvriden tro.”

Den unga satt tyst. Lampan krängde och vred.

”Men alla de som springer, de springer egentligen inte för gud.” Fortsatte rabbinen. ”De springer inte för någon kung, nation eller ideologi, hur lätt det än kan vara att säga så, de springer för sig själva. De springer för sina hem, sina kära och sina drömmar, och även om de inte vill springa så väljer de att göra det.”

”Väljer?”

”I alla situationer finns valet, och även ansvaret. Det är aldrig försent att ångra ett val, aldrig försent att söka gottgörelse, men det går inte att skylla eget val på annan.”

”I alla situationer?”

”Man kan tvinga en människa att välja, men själva valet är människans eget. Den makten finns inte på jorden att välja åt någon annan.”

Då rabbinen nått sin punkt, och lutade sig tillbaka i stolen för att studera den ungas reaktion, lade han märke till att denne under samtalet måste ha plockat fram pistolen ur det avtagna hölstret. För den satt nu i ung hand. Synen gjorde honom förskräckt, trots att han inget visade, och han insåg tungt att hoppet ändå spirat, om än så lite.

”I den här källaren finns många rum.” Sade den unga och tog magasinet ur pistolen. ”Rummet bredvid det här ser likadant ut, men där är helt rent. Helt sterilt är det, för där får inte finnas något som kan infektera.”

Ung hand plockade långsamt kulorna ur magasinet, och ställde dem en och en på rad.

”Där ligger en man utan hud fastspänd på en bår. Inga ögon har han, och hans trumhinnor är utskurna. Med antibiotika och näring genom slangar har han levt så precis lika länge som du har suttit mätt i din cell. I hans värld finns inget ljus, och inga ljud. Bara smärta.”

Sjukt gulaktigt ljus vandrade och vred sig över fläckade väggar och nedstänkt tak, och skuggorna vred sig med ljuset. Stanken från brunnen skar genom röken, och på golvet klubbade skornas sulor av sådant som ännu inte torkat helt.

”En människa styrs alltid av vad som står att förlora, och det finns alltid något.” Sade den unga och gjorde en gest mot raden av patroner på bordet.

”Jag vill att du väljer ut två kulor, vilka som helst. Gör du det kommer mannen fortsätta att leva i sin värld av smärta, men han kommer inte kunna leva länge till för det finns en gräns för allt. Du kommer inte att bära någon skuld för hans död, men du kommer bära skuld för hans pina.”

På klubbigt golv kastades näringsrik mat upp, och sörjan rann ner i brunnen där den blandades med annat som stank.

”Om du inte väljer, kommer han att dödas och du tar hans plats. Du är välnärd och frisk och du kommer länge kunna leva så. Men om det är vad du bestämmer dig för så betänk att du därmed tar ett liv, och livet det är heligt. Kanske är det först i morgon den arme mannen ser din sanning, dör han då idag går själen evigt förlorad och du är den som förvägrade honom den tid han behövde för sitt val.”

”Jag tror dig inte.” Svarade rabbinen. ”Det finns ingen mening, inget skäl att hata så mycket.”

”Det är underligt vad en människa kan skrika. Men skriket har han gjort. Natt som dag. Du hör det inte härifrån, för väggarna är tjocka, men gå du fram och lägg ditt öra mot betongen om du tvivlar.”

Han sökte ljuset inom sig, men det som förut sken flämtade nu och han visste att det som sagts var sant.

Så valdes två pistolkulor på ett bord i nedstänkt rum.

”Acceptansen av tron utan beviset är beviset för tron”, citerade den unga, och det gick inte att se varken triumf eller illvilja i unga ögon. Där fanns inget alls.

”Nu, man av gud, nu dansar även du.”

Och den förbannade lampan bara fortsatte att svänga.

----- To be continued -----